

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci Veroniky Rapošové

"Vlastnictví a média: srovnání"

Cílem předkládané práce je srovnání vlastnických struktur médií v České republice, Polsku a Maďarsku. Otázka vztahu mezi vlastnickou strukturou médií (tzn. ekonomickou dimenzí médií), mediálními obsahy a rolí, kterou média ve společnosti hrají, patří ke stálým sociologie médií. Autorka si vybrala v kontextu probíhajících změn na mediálním poli v ČR a v Maďarsku téma aktuální, výběr tématu je i ambiciózní jak z hlediska rozsahu, tak z hlediska širě dostupné odborné literatury, z níž mohla autorka vycházet.

Práce má dvě základní části, teoretickou a praktickou, práci budu hodnotit po kapitolách a v závěru jako celek.

Úvod sice nastiňuje téma práce, není však konkretizován cíl práce ("rozhodla jsem se zaměřit na...", "stěžejní částí mé práce jsou teoretické otázky vlastnictví médií a dále popis...") a není tak jasné, čeho přesně chce vlastně autorka v práci dosáhnout. Analýza vlastnických struktur má svou relevanci díky výše nastíněným vztahům (mediální obsahy a funkce ve společnosti), které autorka vysvětluje ve zbývajících částech teoretické části práce, do samotného zpracování tématu prostřednictvím srovnání však již tyto vztahy nezasahují. Rezignace na otázku vztahu vlastnických struktur ke společenským funkcím médií a produkováním obsahům pak neumožňuje samotnému srovnání přiřadit nějaký jednoznačný smysl, resp. jej interpretovat v tradičním smyslu. Je zřejmé, že učinit kvalitně takové srovnání by bylo nad rámec obtížnosti bakalářské práce, neznamená to ovšem, že lze tyto otázky z praktické části práce úplně vypustit – např. konfrontací s vývojem srovnávaných zemí by bylo možné minimálně problematizovat některá tradiční tvrzení produkční perspektivy v sociologii médií či ověřovat hypotézy, které bylo možno vystavět na starších studiích z této oblasti. V úvodu se autorka věnuje zbytečným detailům geografického záběru práce (vývoj Visegrádského seskupení), nevysvětluje však, proč do analýzy nehodlá zahrnout Slovensko. Neuspokojivé je i vysvětlení, proč se autorka obšírněji věnuje situaci v ČR v posledních několika letech – "k zásadním změnám" tohoto typu docházelo v ČR i dříve a najdeme je i v ostatních porovnávaných zemích (Maďarsko!).

Obsah druhé kapitoly neodpovídá jejímu názvu, neboť pojmy a kritéria se představují i v dalších částech teor. části práce a autorka se zde již značně věnuje obhajobě relevance zpracování tématu. Mimoto není zřejmé, co jsou ona kritéria a jak je hodlá autorka v samotném srovnání využít. Velkým problémem této a dalších částí teor. části práce je až příliš detailní členění textu (podkpt. 3.2.3 má jen jeden odstavec) a způsob práce se zdroji. V teoretické části práce jsou velmi silně zastoupeny dvě publikace učebnicového typu (McQuail a Croteau, Hoynes a Milan) způsobem, který připomíná spíše řazení úseků výpisků z knih; zdroje nejsou navzájem konfrontovány, nedochází k výraznějšímu prolínání více zdrojů, chybí kritické čtení a pozice autorky v textu. Např. celá kpt. 3.3, pokrývající str. 17-21, je vytvořena na základě osmi stran jedné publikace (Doyle).

Co se týče samotného srovnání, uvítal bych přítomnost nějakých explicitních kritérií, makropohledu na zkoumanou problematiku (autorka se až příliš ztrácí v detailech personálií a

uniká jí větší obraz) a větší důraz na dlouhodobější změny a jejich roli ve sledovaných společnostech. Nevadilo by přitom využití ne odborných zdrojů (např. místních komentátorů, publicistů, bloggerů) – musí ale s nimi jako s takovými být zacházeno; autorka při podrobnějším posouzení české situace sice využívá široké škály žurnalistických komentářů, řadí je ale nekriticky za sebe bez větší systematiky kritického zpracování zdrojů a nevěší si určité latentní systematiky, která se v diskusi o vlastnictví médií v ČR. Značný důraz autorky na Bakalu a Babiše působí rozpačitě, když autorka na s. 25 píše, že se "většina českého denního tisku (...) přesunula do rukou hlavně dvou českých podnikatelů: (...)". Z jakého hlediska je tento výrok platný?

Ačkoli části o Maďarsku a Polsku sestávají hlavně z poměrně mechanického výčtu vlastnické struktury v těchto zemích, najdeme zde několik zajímavých motivů, z nichž alespoň některé mohly být rozvedeny v rámci dosahování na ně navázaných cílů práce. Jaký je například vztah převahy zahraničních vlastníků k postkomunistické transformaci ve sledovaných zemích? Najdeme zde nějaké rozdíly? Hrají v Polsku a Maďarsku média podobnou politickou úlohu jako v ČR (tzn. obhajoba konzervativní a liberálně-ekonomické politiky)? Vyvíjel se trh s denním tiskem obdobně, i co se týče typové struktury trhu? (např. politický tisk, seriózní tisk). A co z toho lze pro danou zemi odvodit? Z hlediska bouřlivých diskusí nad maďarskou svobodou tisku a ústavou z roku 2010 je zářející tvrzení autorky, že "v Maďarsku nejsou žádná právní omezení tisku domácího ani zahraničního, tisk není ani jakýmkoliv způsobem potlačován" (s. 39; srov. např. <http://hungarypressfreedom.org/>).

V samotné kapitole srovnání se autorka snad až příliš věnuje tomu, co mají země společné (což by mělo být přítomno spíše při zdůvodnění sledování právě těchto zemí) a nikoli již tak co mají rozdílné. Ze zajímavých zjištění bych vypíchl jen vliv zahraničního vlastnictví na akvizice, bohužel toto není rozvedeno a z předchozího textu to jednoznačně nevyplývá. Závěr obsahuje nové informace o důvěře občanů v média, které, pokud je využít, měly být spíše systematicky zařazeny do hlavní částí práce.

Co se týče formálních požadavků, ty jsou splněny, ačkoli rozsah 40 normostran a 21 znaků může být viděn jako problematický vzhledem k poměrně velkému prostoru věnovanému místy až příliš detailnímu popisu personálií vlastníků, práce je také plná pravopisných chyb, interpunkčních chyb a překlepů.

Práce má dobrý základ a poměrně dobrou šíři využitých odborných zdrojů, samotné zpracování je však slabší. Po ujasnění cíle práce a relevance zpracování tématu (tedy po zodpovězení otázek, proč jsou vlastnické struktury porovnávány, jaké jsou možná kritéria srovnání a která budou využita a co nám mohou říci a proč) bych autorce doporučil rozšířit zdroje o informace hodnotící společenské dopady dynamiky vlastnické struktury médií ve sledovaných zemích. Podobně bych již použité zdroje doporučil lépe využít ve směru důsledků, které různé parametry stavu a vývoje vlastnické struktury mají pro společenskou funkci médií v daných státech. V oblasti ne odborných zdrojů bych doporučil vyšší systematickosti zpracování a kritický odstup.

Na základě výše řečeného práci nedoporučuji k obhajobě,

V Jihlavě, 28.8. 2014

Mgr. Petr Lupač, Ph.D.